

II. Termeni referitori la sfatul boieresc, demnitari, dregători și funcționari

СНГГАНТ cu variantele **СННЪКАНТ**, **СННГКАНТ** și **СНГКАНТ** «sfatul boieresc, consiliul, senatul» este un împrumut din grec. σύγκλητος¹, care se găsește în texte mediobulgare² și vechi rusești³. În slavona românească acest cuvânt este un element cărturăresc folosit numai de cronicarii care au suferit direct sau indirect influența lui Manasses.

Astfel găsim: **КЪЗДНИГОША СМ НА СТЕФАНА КОЕКОДІ... И КЕС СНГГАНТ**⁴ **НА ЕЖЕ ИЗМЕТНЖТЫ ЕГО ИЗЪ ЦАРСТВА** «s-au ridicat împotriva lui Ștefan voievod... și tot sfatul boieresc ca să-l scoată din domnie» (*Macarie*, p. 80); **ОУБІЕННЪ ВЪСТЪ ОТЪ СНГКАНТА** «a fost omorât de sfatul boieresc» (*Eftimie*, p. 113); **ВЛАСТЕАЪ И СНГКАНТЪ КЕС** «boierii și tot sfatul boieresc» (*Azarie*, p. 130).

Tot ca element cărturăresc în forma *singlit* a intrat și în literatura română veche, ca de pildă la Dosoftei, care folosește și derivatul *singlitic*⁵.

ПРАКНТЕАСТКО «dregătorie, demnitate, rang» este probabil un derivat mediobulgar format din substantivul slav vechi **ПРАКНТЕАЪ** «conducător, comandant»⁶ cu sufixul **-АСТКО**.

Se găsește numai în *Neagoe*, din care cităm: **ПРАКНТЕАЪ КАША ЕГДА ХОЩЕТЕ ИХЪ КЪМЪКСТИТИ КЪ ПРАКНТЕАСТКА КАША** «pe dregătorii voștri dacă vreți să-i așezați în dregătoriile voastre» (p. 229); **СЪБЛАДАТИ ХОЩЕТ ПРАКНТЕАСТКО СЪ ЧЪСТІА** «va păzi dregătoria cu cinste» (p. 230).

Cuvântul se păstrează în limba bulgară — *правителство* și în sîrbocroată — *правительство*.

ГАНЪ «dregătorie, demnitate, rang» se găsește în textele slave vechi ca element împrumutat de la protobulgari⁷. Cuvântul se întâlnește în texte mediobulgare (*Manasses*, p. 197) și rusești vechi (*Sreznevski*, *Материалы*, t. III, col. 250), iar din limbile slave moderne se păstrează în bulgară și rusă (*сан*).

În cronici găsim exemple ca: **СЪБРА СМ НАРОДЪ КЪ КОУПЪ, ЕПИСКОПИ И ПРЪКН-МАЩЕН КЪ САНУ** и **ЧНОНАЧАЛНИКЪ** «s-a adunat poporul împreună, episcopii și cei ce erau dregători și căpeteniile oștilor» (*Macarie*, p. 89); **ВЪСН ИЖЕ БЪ САНУ СЪЩНХЪ** «toți care erau în dregătorie» (*Azarie*, p. 136).

Înregistrînd cuvîntul, *Mardarie Cozianul* îl traduce: **ДРЕГЪТОРІЕ, ДЕСТОНИНІЕ** (p. 230).

ГАНОВНИКЪ, «dregător, demnitar», este derivat al adjectivului posesiv **САНОВНИЪ** («санъ») format cu sufixul **-НИКЪ**; nu se găsește în textele slave vechi, ci numai în redacțiile slavone⁸. În cronici apare alături de termenii: **ВЛАСТЕАЪ** (**ВЛАСТЕАНИЪ**), **ПРАКНТЕАЪ** și **ОУРЪДНИКЪ** atestați în documente⁹.

¹ Miklosich, *Lexicon*, p. 840; *Manasses*, p. 407.

² Vezi I. Bogdan, *Vechile cronici*, p. 101.

³ Vezi Sreznevski, *Материалы*, t. III, col. 357. Sreznevski n-a înțeles sensul termenului pe care l-a înregistrat și ca atare l-a menționat cu semnul întrebării.

⁴ Pentru sfatul boieresc, în mod obișnuit întâlnim în cronici termenul slav **СЪВЪТЪ**: **ИЖИ И НА ПРЪКТОАЪ ЦАРЕКОМЪ ОУЩНМЪ СЪВЪТОМЪ... КЪЗВІДАНЪ ВЪСТЪ** «care a fost ridicat la scaunul domnesc prin sfatul obștesc» (*Eftimie*, p. 114).

⁵ Vezi Tiktin, RDW, t. III, p. 1431.

⁶ Vezi Sadnik și Aitzetmüller, *Handwörterbuch*, p. 97; Miklosich, *Lexicon*, p. 655.

⁷ Vezi Mladenov, *Этимологически речник*, p. 569; Sadnik și Aitzetmüller, *Handwörterbuch*, p. 279.

⁸ Vezi Miklosich, *Lexicon*, p. 822.

⁹ Vezi și C. C. Giurescu, *Contribuții la studiul marilor dregătorii în secolele XIV și XV*, Vălenii de Munte, 1926, p. 23—24.